

Fiskaalisen devalvaation vaikutukset Suomessa

Juha Tervala

Helsingin yliopisto

Lokakuu 2015

Tässä kirjoituksessa esitellään analyysi fiskaalisen devalvaation vaikutuksista Suomessa. Laskelmassa käytetään numeerista, kokonaistaloudellista mallia, joka esitellään Englerin, Ganellin, Tervalan ja Voigtsin (2014) tutkimuksessa "Fiscal devaluation in a monetary union". Tutkimus on julkaistu Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) työpäpaperina 14/201. Alkuperäisessä tutkimuksessa tarkastellaan fiskaalisen devalvaation vaikutuksia euroalueen ongelmamaissa (Espanja, Irlanti, Italia, Kreikka ja Portugali).

Laskelmissa käytetään uuskeynesiläistä makromallia, jonka kaksi maata/aluetta ovat muodostaneet rahaliiton. Kilpailu on sekä työ- että hyödykemarkkinoilla epätäydellistä. Hinnat ja palkat ovat jäykkiä lyhyellä ajalla (ns. Calvo-hinnoittelu). Tässä laskelmassa kaksi maata/aluetta edustavat Suomea ja muita euromaita. Mallin parametrit on asetettu vastaamaan Suomen ja muiden euromaiden talouksia. Suomen koko suhteessa euroalueeseen on asetettu vastaamaan Suomen osuutta koko euroalueen bruttokansantuotteesta (noin 2 %). Ulkomaisten hyödykkeiden osuus Suomen kulutuskorissa on asetettu vastaamaan tuonnin suhdetta bruttokansantuotteeseen (38 %). Suomalaisten hyödykkeiden osuus muiden euromaiden kulutuskorissa on asetettu siten, että maiden/alueiden per capita bruttokansantuote on yhtä suuri. Kaikkien muiden parametrien arvot ovat samoja kuin Englerin, Ganellin, Tervalan ja Voigtsin (2014) tutkimuksessa.

Mallin avulla analysoidaan fiskaalisen devalvaation, jossa alennetaan työnantajamaksuja (työnantajien sosiaaliturvamaksuja) ja nostetaan arvonlisäveroa, makrotaloudellisia vaikutuksia. Työnantajamaksuja alennetaan siten, että muutos vastaan prosenttia bruttokansantuotteesta. Vastaavasti arvonlisäveroa nostetaan siten, että muutos vastaan prosenttia bruttokansantuotteesta. Näin ollen valtion verotulot pysyvät pitkällä ajalla ennallaan.

Työnantajamaksujen alentaminen laskee tuotantokustannuksia Suomessa ja suomalaisten hyödykkeiden hinta suhteessa muun euroalueen hyödykkeisiin laskee. Tämä aiheuttaa suomalaisiin hyödykkeisiin kohdistuvan kysynnän lisääntymisen sekä Suomessa että muualla euroalueella, mikä aiheuttaa tuotannon lisääntymisen Suomessa. Mallissa hinnat ovat jäykkiä ja tästä syystä osa yrityksistä ei laske hintoja välittömästi veromuutoksen jälkeen. Vähän ajan päästä veromuutoksesta yhä useampi suomalainen yritys on laskenut hintoja. Tämän johdosta kulutuksen siirtymävaikutus on voimakkaimmillaan vasta vähän ajan päästä veromuutoksesta. Fiskaalinen devalvaatio, jonka suuruus on 1 % BKT:stä, lisää tuotantoa 1,3 % vuosi veromuutoksen

jälkeen. Suomen talouspolitiikalla ei ole juurikaan vaikutusta muun euroalueen tuotantoon, koska Suomen talous on hyvin pieni suhteessa muun euroalueen talouteen.

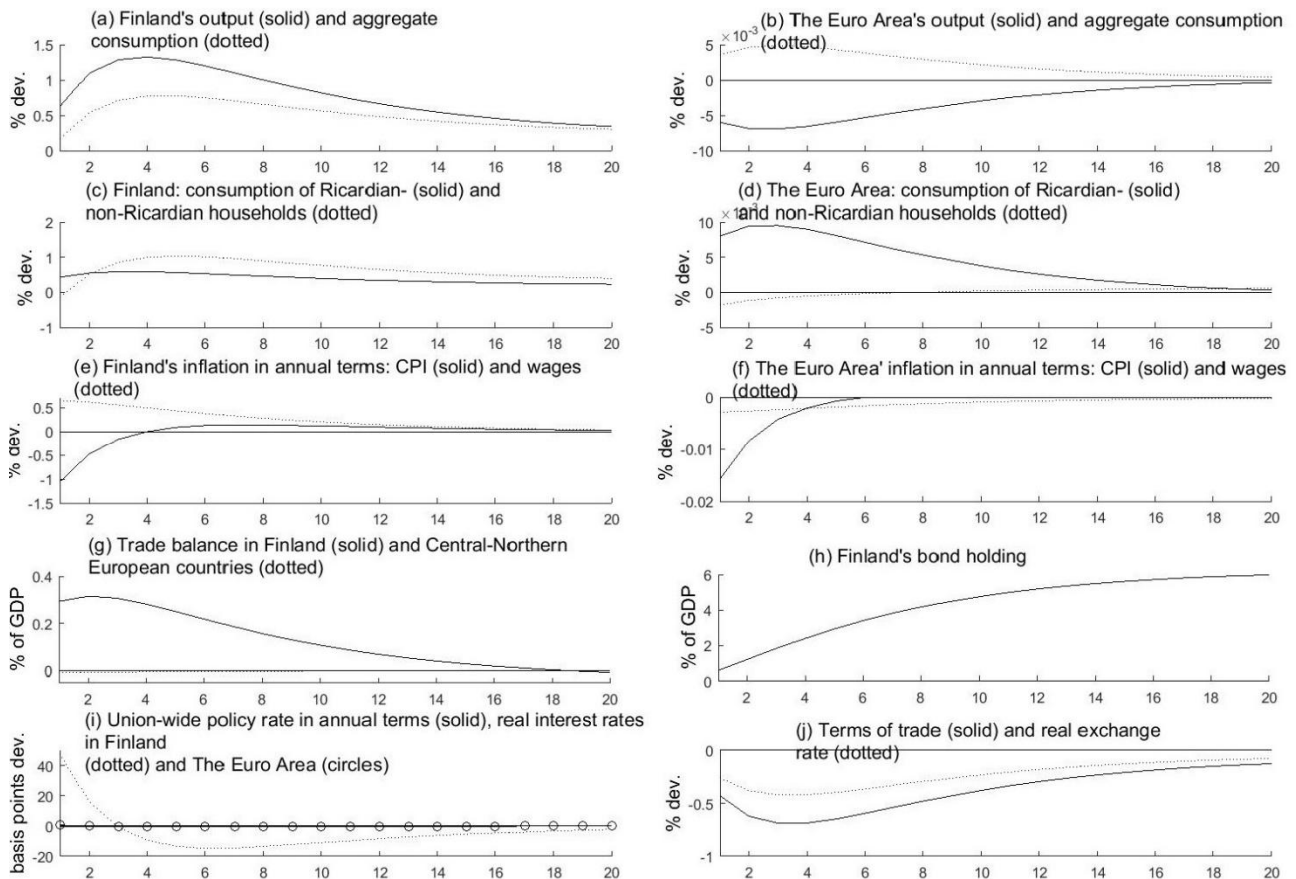
Työnantajamaksujen alentamisen positiivinen vaikutus tuotantoon alkaa kuitenkin hävitä arvonlisäveron korotuksen aiheuttamalle vaikutukselle vuosi veromuutoksen jälkeen. Palkkainflaatio alkaa kiihtyä välittömästi veromuutoksen jälkeen, koska ammattiliitot vaativat suurempia palkkoja arvonlisäveron korottamisen aiheuttaman inflaation takia. Kustannustason nouseminen vähentää tuotantoa. Työnantajamaksun alentamisen positiivinen vaikutus tuotantoon on kuitenkin voimakkaampi kuin arvonlisäveron korottamisen kielteinen vaikutus tuotantoon. Tästä syytä fiskaalinen devalvaatio lisää tuotantoa myös pitkällä ajalla.

Kuviosta käy myös ilmi, että fiskaalisen devalvaation vaikutus Suomen kauppataaseeseen on melko pieni. Suomen tulot nousevat lyhyellä ajalla enemmän kuin pitkällä ajalla. Suomalaiset kotitaloudet säästävät osan lyhyen ajan tuloista kartuttamalla ulkoista nettovarallisuutta. Suomen kauppataase paranee lyhyellä ajalla 0,3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kotimaisessa talouspoliittisessa keskustelussa puhutaan paljon tarpeesta parantaa hintakilpailukykyä. Mallissa hintakilpailukyvyn mittareina käytetään kuluttajahintaindeksiin perustuvaa reaalista valuuttakurssia ja suomalaisten hyödykkeiden hintaa suhteessa muun euroalueen hyödykkeiden hintaan (kuviossa terms of trade). Alla olevasta kuviosta käy ilmi, että fiskaalinen devalvaatio heikentää reaalista valuuttakurssia 0,4 % ja että suomalaisten hyödykkeiden hinta suhteessa muun euroalueen hyödykkeiden hintaan laskee 0,7 %. Toisin sanoen fiskaalinen devalvaatio parantaa hintakilpailukykyä 0,4-0,7 %. On kuitenkin huomattava, että kotimaista keskustelua on hallinnut näkemys yksikkötyökustannusten alentamisen tarpeesta. Tutkimuksessa hintakilpailukyvyn mittareina käytetyt mittarit eivät ole määrällisesti vertailukelpoisia yksikkötyökustannusten kanssa.

Bank of Portugal (2011) ja European Central Bank (2012) löytävät, että pienessä avoimessa taloudessa fiskaalinen devalvaatio, jonka suuruus on 1 % bruttokansantuotteesta, heikentää reaalista valuuttakurssia (parantaa hintakilpailukykyä) 0,3 %, lisää tuotantoa 0,2-0,6 % ja parantaa vaihtotasetta 0,1-0,6 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämän laskelman tulokset ovat sopusoinnussa näiden tulosten kanssa. Ainoa ero on, että tuotantovaikutus on suurempi kuin edeltävissä tutkimuksissa (aivan kuten Englerin, Ganellin, Tervalan ja Voigtsin (2014) tutkimuksessa).

Alla oleva kuvio kuvaa fiskaalisen devalvaation vaikutuksia Suomessa. Vaaka-akseli kuvaa aikaa vuosineljänneksinä. Pystyakseli kuvaa tyypillisesti prosentuaalista poikkeamaa alkuperäisestä tilasta.

Lähteet:

Bank of Portugal (2011). The impact of a tax change aimed at increasing the external competitiveness of the Portuguese economy. Economic Bulletin 17, 39-42.

European Central Bank (2012). Competitiveness and external imbalances within the euro area. ECB Occasional Paper series.

Engler, Philipp, Giovanni Ganelli, Juha Tervala ja Simon Voigts (2014). Fiscal devaluation in a monetary union. IMF Working Paper No. 14/201.